

- наук України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. Львів, 2019. С. 105–113.
2. Макеєва О. М. Права людини в системі базових європейських цінностей. *Юридичний вісник*. 2022. № 2 (63). С. 48–55.
 3. Поліщук І. О., Вільхівський В. В. Міжнародна інтеграція: європейський контекст. *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*. 2022. № 4 (55). С.84–99.
 4. Україна на шляху до ЄС: реалії і перспективи. *Національна безпека і оборона*. 2022. №1-2, 2022. 132 с. URL: https://razumkov.org.ua/images/journal/NSD187-188_2022_ukr_full.pdf

Анатолій ГРИГОРУК

*Кандидат економічних наук, доцент,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
a.hryhoruk@ukr.net*

Діана ШИМКІВ

*Здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
Тернопіль, Україна
shymkiv.diana@gmail.com*

РОЛЬ ЦІННОСТЕЙ У ФІСКАЛЬНІЙ ПОЛІТИЦІ

Фіскальна політика держави визначається не лише економічними потребами, але й її цінностями та ідеалами. Цінності стають керуючими принципами у формуванні та реалізації фіскальних стратегій, що мають вирішальне значення для стабільності та процвітання суспільства. Ключові цінності у фіскальній політиці це – стабільність, рівність, ефективність та соціальна відповідальність.

Перш за все, стабільність є фундаментальним аспектом будь-якої фіскальної стратегії. Вона створює умови для прогнозованості та надійності управління фінансами держави, що є критичним для залучення інвестицій та збереження довіри як внутрішніх, так і зовнішніх стейкхолдерів. Без стабільності будь-яка фіскальна політика стає неефективною, оскільки вона породжує невизначеність та ризики для бізнесу та громадян.

Друге, рівність перед законом та справедливий розподіл фіскальних навантажень є ключовими для забезпечення справедливості та соціальної стабільності. Податкова система повинна бути конструктивною та

прозорою, щоб кожен громадянин мав відчуття рівної участі у спільному добрі. Боротьба з податковими ухиляннями та незаконними практиками допомагає зберегти довіру до фіскальних інституцій та забезпечити адекватні ресурси для розвитку країни.

Третє, ефективність у використанні бюджетних коштів та підтримка інновацій та розвитку є важливими аспектами фіскальної політики. Інвестиції у науку, технології та освіту сприяють зростанню продуктивності та конкурентоспроможності країни в глобальному світі. Крім того, ефективний контроль за використанням коштів та запобігання корупції є важливими для максимізації соціального ефекту від фінансових ресурсів.

На останньому етапі, соціальна відповідальність держави перед її громадянами виявляється у забезпеченні доступу до освіти, охорони здоров'я та соціального захисту. Створення соціальних програм, які сприяють зменшенню бідності та безробіття, є важливим аспектом соціальної політики, що забезпечує стабільність та добробут суспільства.

Отже, розглянемо різноманітні аспекти цих цінностей та їх вплив на формування та реалізацію фіскальної політики держави, а також розглянемо можливі шляхи їх практичної реалізації для забезпечення сталого розвитку суспільства.

1. Цінність стабільності та прозорості

Цінність стабільності та прозорості в фіскальній політиці є не лише важливими принципами, які забезпечують економічну рівновагу та довіру громадськості до управління фінансами держави.

Спрогнозовані бюджети відіграють ключову роль у створенні прозорого та передбачуваного фінансового середовища. Подання точних та об'єктивних прогнозів доходів і витрат дозволяє не лише уникнути непередбачених фінансових криз, але й сприяє раціональному розподілу ресурсів у відповідності з економічними та соціальними потребами суспільства. Це стимулює довіру як соціальних акторів, так і іноземних інвесторів, що сприяє стабілізації фінансового ринку та загальному економічному зростанню.

Ефективний контроль за використанням бюджетних коштів є необхідною складовою стабільної фінансової політики. Механізми аудиту та фінансової звітності дозволяють уряду та громадськості моніторити та оцінювати ефективність витрат, запобігаючи корупції та недбалому використанню бюджетних ресурсів. Цей контроль забезпечує дотримання фінансової дисципліни та довіру до владних інституцій.

Відкритий обмін інформацією з громадськістю є ще однією важливою складовою цінності прозорості. Активна участь громадськості у процесі формування бюджету та прийняття фіскальних рішень забезпечує більшу відповідальність та відкритість з боку владних органів. Публічні обговорення та консультації стосовно фіскальної політики сприяють збільшенню легітимності та підтримки соціальних реформ, а також стимулюють активну участь громадян у розвитку країни.

У цілому, цінність стабільності та прозорості є принципами, які забезпечують ефективну та стійку фіскальну політику, сприяють соціальному добробуту та сталому економічному зростанню.

2. Цінність рівності та справедливості

Цінність рівності та справедливості в фіскальній політиці становить основу для створення справедливого та рівного соціального середовища, де кожен громадянин має рівні можливості та однакові обов'язки перед законом.

Боротьба з податковими ухиляннями, забезпечення рівності перед законом та законне встановлення податків є важливими аспектами цінності рівності та справедливості у фіскальній політиці.

Згідно з даними Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), законне встановлення податків є важливою складовою цінності рівності та справедливості. Це відображає не лише вимогу законодавчої бази для оподаткування, а й підтримує ідею рівного ставлення до всіх громадян перед оподаткуванням [1]. Це продовження податкового суверенітету держави та підкреслює надзвичайну важливість дотримання принципів законності в фіскальній системі [2].

Такий підхід забезпечує справедливий розподіл фінансових навантажень серед всіх верств населення та підтримує прозорість та довіру до системи оподаткування. Це також сприяє підтримці соціальної справедливості та забезпеченню стабільності економіки через ефективне збирання податків на загальнокорисні цілі.

Забезпечення рівності перед законом є ще однією важливою складовою цінності рівності та справедливості. Всі громадяни повинні мати однаковий доступ до правосуддя та бути рівними перед законом, незалежно від їхнього соціального статусу, фінансового стану чи політичних переконань. Це створює основу для справедливої та законної фіскальної системи, яка дотримується принципів правової держави.

Справедливий розподіл соціальних виплат є ще одним важливим аспектом цінності рівності. Соціальні програми, такі як допомога малозабезпеченим сім'ям, підтримка інвалідів та пенсійні системи, повинні

ґрунтуватися на принципах справедливості та рівності, забезпечуючи допомогу тим, хто її потребує, незалежно від їхнього походження чи соціального статусу.

Забезпечення рівних можливостей є ключовим аспектом цінності рівності та справедливості. Фіскальна політика повинна сприяти створенню умов для розвитку та реалізації потенціалу кожного громадянина, незалежно від їхніх соціальних, економічних чи географічних умов. Це включає в себе забезпечення доступу до освіти, медичних послуг, житла та інших основних потреб, які можуть сприяти соціальній мобільності та розвитку.

Узагальнюючи, цінність рівності та справедливості визначає фундаментальні принципи справедливої та ефективної фіскальної політики, яка сприяє розвитку демократичного суспільства та підтримує соціальну солідарність.

3. Цінність ефективності та інновацій

Цінність ефективності та інновацій в фіскальній політиці є стратегічними напрямками, спрямованими на забезпечення конкурентоспроможності та сталого розвитку економіки. Стимулювання інновацій, підтримка наукових досліджень та розвитку нових технологій є важливими складовими цієї цінності.

Перш за все, стимулювання інновацій сприяє розвитку нових продуктів, послуг та технологій, що в свою чергу стимулює економічний зріст та підвищує конкурентоспроможність країни на міжнародному ринку. Фіскальна політика, яка сприяє інноваціям, може включати в себе податкові пільги для дослідницьких та розвідувальних проєктів, гранти для стартапів та підтримку інноваційних класів у вищих навчальних закладах.

Підтримка наукових досліджень і розвитку є ще одним важливим аспектом цінності ефективності та інновацій. Інвестиції у наукові програми та співпрацю з академічними установами сприяють винайденню нових технологій, які можуть мати великий потенціал для економічного зростання та соціального розвитку.

Розвиток підприємницького середовища є ключовим для створення сприятливих умов для підприємництва та інновацій. Фіскальна політика може включати в себе заходи, спрямовані на зменшення бюрократичних перешкод, спрощення процедур реєстрації бізнесу, а також надання фінансової підтримки та консультацій для підприємців.

Підвищення продуктивності є ще однією важливою складовою цінності ефективності та інновацій. Заходи, спрямовані на підвищення ефективності використання ресурсів та оптимізацію бізнес-процесів,

допомагають забезпечити більший вибір для споживачів, зменшення витрат та підвищення прибутковості підприємств.

Узагальнюючи, цінність ефективності та інновацій визначає напрямки фіскальної політики, спрямовані на стимулювання економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності країни. Шляхом підтримки інновацій, наукових досліджень та розвитку підприємницького середовища можна створити умови для сталого розвитку та процвітання суспільства.

4. Цінність соціальної відповідальності

Цінність соціальної відповідальності у фіскальній політиці відображає зобов'язання держави перед своїми громадянами та спрямована на забезпечення соціальної справедливості та благополуччя населення.

Підтримка соціальних програм є важливим елементом цінності соціальної відповідальності. Це включає в себе різноманітні соціальні допомоги, такі як допомога малозабезпеченим сім'ям, допомога інвалідам, пенсійні програми та інші форми підтримки, спрямовані на полегшення життя найбільш вразливих категорій населення.

Забезпечення доступу до освіти та медичних послуг є ще однією важливою складовою цінності соціальної відповідальності. Це включає в себе фінансову підтримку освітніх та медичних установ, забезпечення доступу до якісної освіти та медичного обслуговування для всіх громадян без винятку.

Боротьба з бідністю та безробіттям є ключовим аспектом цінності соціальної відповідальності. Фіскальна політика повинна спрямовуватися на створення умов для зменшення соціальних нерівностей, підвищення зайнятості та підтримки економічного розвитку, що забезпечує зростання доходів та покращення життєвого рівня населення.

Узагальнюючи, цінність соціальної відповідальності у фіскальній політиці спрямована на створення справедливого та соціально зорієнтованого суспільства, де кожен громадянин має можливість отримати достойні умови для життя та розвитку. Шляхом підтримки соціальних програм, забезпечення доступу до освіти та медичних послуг, а також боротьби з бідністю та безробіттям, держава демонструє свою відповідальність перед громадянами та сприяє сталому соціальному розвитку країни.

Цінності стабільності, рівності, ефективності та соціальної відповідальності виступають як керуючі принципи у формуванні та впровадженні фіскальної політики держави. Ці цінності визначають напрямок розвитку економіки та суспільства, сприяючи сталому росту та процвітанню.

Будівництво відкритих та довірливих відносин між урядом, бізнесом та громадськістю є критичним для досягнення цілей фіскальної політики. Лише через співпрацю та взаємодію ці тримачі можуть забезпечити ефективне впровадження стратегій, спрямованих на досягнення стабільності, рівності, ефективності та соціальної відповідальності.

Завдяки правильному балансу цих цінностей у фіскальній політиці, держава може сприяти економічному зростанню, соціальній справедливості та загальному благополуччю своїх громадян. Таким чином, розумна фіскальна політика, побудована на основі цих цінностей, є ключем до сталого та гармонійного розвитку суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. OECD. Social security contributions. URL: <https://data.oecd.org/tax/social-securitycontributions.htm#indicatorchart>.
2. Вікторія Рарицька. Ключові податко-правові цінності фіскальної держави. 2019. С. 119.
3. OECD. Tax revenue. URL: <https://data.oecd.org/tax/tax-revenue.htm>
4. Бутенко Т. В., Бутенко В. В. Переваги та недоліки використання різних форм оподаткування в Україні. Економіка: реалії часу. 2017. № 4 (32). С. 28-36.
5. Гончаренко Н., Доля Р., Сурін Д. Фіскальний інструментарій як ключовий елемент системи регулювання економічного розвитку держави на макрорівні. Вісник харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. 2016. Вип. 5. С. 90-93.
6. Дроздовська О. С., Озерчук О. В. Співвідношення прямих та непрямих податків у податковій системі України. Інвестиції: практика та досвід. 2017. № 10. С. 44-50.
7. Крисоватий А.І., Луцик А.І. Податки і фіскальна політика: навчальний посібник. Тернопіль: «Підручники і посібники», 2003. 312 с.

Любов ЛИТВИН

*Кандидат економічних наук, доцент,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
Тернопіль, Україна
llm230766@tnpu.edu.ua*

ВАЖЛИВІСТЬ ЦІННОСТЕЙ У ФОРМУВАННІ СТАРТАП-ПРОЄКТІВ

Стартапи є пріоритетною формою розвитку інноваційної діяльності для малого бізнесу, підтримки інноваційних ідей серед молоді, що вимагає створення оптимальних інституціональних умов для їх успішного функціонування і зростання. Сьогодні стартапи є каталізатором економічного зростання як на глобальному, так і на локальному рівні.